# Облікова картка дисертації

## I. Загальні відомості

**Державний обліковий номер:** 0821U100626

**Особливі позначки:** відкрита

**Дата реєстрації:** 20-04-2021

**Статус:** Захищена

**Реквізити наказу МОН / наказу закладу:**

## II. Відомості про здобувача

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Утеченко Дар'я Миколаївна
2. Utechenko Daria Mykolaivna

**Кваліфікація:**

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Вид дисертації:** доктор філософії

**Аспірантура/Докторантура:** так

**Шифр наукової спеціальності:** 051

**Назва наукової спеціальності:** Соціальні та поведінкові науки. Економіка

**Галузь / галузі знань:**

**Освітньо-наукова програма зі спеціальності:** Не застосовується

**Дата захисту:** 14-04-2021

**Спеціальність за освітою:** Менеджмент організацій і адміністрування

**Місце роботи здобувача:** Білоцерківський національний аграрний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 00493712

**Місцезнаходження:** пл. Соборна, буд. 8/1, м. Біла Церква, Білоцерківський р-н., Київська обл., 09100, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## III. Відомості про організацію, де відбувся захист

**Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради):** ДФ 27.821.001

**Повне найменування юридичної особи:** Білоцерківський національний аграрний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 00493712

**Місцезнаходження:** пл. Соборна, буд. 8/1, м. Біла Церква, Білоцерківський р-н., Київська обл., 09100, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

**Повне найменування юридичної особи:** Білоцерківський національний аграрний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 00493712

**Місцезнаходження:** пл. Соборна, буд. 8/1, м. Біла Церква, Білоцерківський р-н., Київська обл., 09100, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

**Повне найменування юридичної особи:** Білоцерківський національний аграрний університет

**Код за ЄДРПОУ:** 00493712

**Місцезнаходження:** пл. Соборна, буд. 8/1, м. Біла Церква, Білоцерківський р-н., Київська обл., 09100, Україна

**Форма власності:**

**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## V. Відомості про дисертацію

**Мова дисертації:**

**Коди тематичних рубрик:** 06.77

**Тема дисертації:**

1. Відтворення людського капіталу сільських територій

2. Reproduction of human capital in rural areas

**Реферат/анотація:**

1. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка (05 – Соціальні та поведінкові науки). – Білоцерківський національний аграрний університет, Біла Церква, 2021. У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення важливого наукового завдання щодо обґрунтування засад і заходів відтворення людського капіталу сільських територій. Категорія «людський капітал» розглядається як успадковані та набуті здібності індивідуумів, що характеризуються сукупністю знань, умінь, навичок, творчих здібностей, здоров'я, культури, традицій, досвіду, використання яких здійснюється у сільському господарстві та інших видах підприємницької діяльності, функціонуванні соціальної сфери та збереженні навколишнього природного середовища. Обґрунтовано, що людський капітал сільських територій як складну категорію доцільно вивчати з позиції соціальної – сільські території – та економічної природи. Систематизовано характерні риси людського капіталу сільських територій, які актуалізуються лише в умовах соціально-економічного та культурного середовища. Запропоновано індикаторний підхід до оцінювання людського капіталу сільських територій на основі розрахунку індивідуальних та групових індексів оцінки факторів, які впливають на його формування та використання. Індикаторний підхід дозволяє визначити ступінь впливу факторів на формування та використання людського капіталу сільських територій за результатами ранжування окремих регіонів, ОТГ та дає змогу визначити нереалізовані можливості за цими напрямами, а також прогнозувати їх зміну на перспективу. Виявлено порушення вікової структури населення; чисельність осіб старшого працездатного віку перевищує чисельність молодих осіб; у статевій структурі переважає чисельність жінок; знижується частка населення працездатного та відповідно збільшується частка безробітних осіб у групі працездатного населення. Така ситуація зумовлює старіння сільського населення, тому навіть за оптимістичного сценарію розвитку сільських територій чисельність працездатного населення буде зменшуватись, а осіб старшого віку – зростати, що в майбутньому не компенсуватиме втрату працездатного населення. Визначено домінування зайнятості сільського населення у приватному секторі, погіршення його економічного стану, розширення масштабів бідності на селі, збільшення частки жителів, які перебувають у статусі безробітного,відчутне зменшення його зайнятості в тих сільських районах, де сформувалися земельні банки агрохолдингів, скорочення зайнятості у соціальній сфері села та ін. Систематизовано соціально-економічні умови відтворення людського капіталу сільських територій: збереження пріоритетності аграрного виробництва і сільської економіки; підвищення якості його відтворення, що визначається спроможністю органів самоврядування формувати відносини державно-приватного партнерства з сільським населенням; оптимізація мережі медичних та освітніх закладів у сільській місцевості, низькі темпи розвитку соціальної та інженерної інфраструктури сільських територій; ріст диференціації сільського населення за рівнем доходів та якості життя; перехід на інноваційні технології в агровиробництві та розвиток агрохолдингів зумовлює стійке скорочення зайнятості сільського населення та зниження рівня його сукупних реальних доходів; підвищення рівня самозайнятості сільського населення; відтік сільського населення пов'язаний із «вимиванням» підприємницько-активного населення та зниження якості людського капіталу; підвищення соціальної напруги, що зумовлює деформацію відтворювальної динаміки. Обґрунтовано, що основним документом, регламентуючим перспективні напрями розвитку людського капіталу сільської місцевості, повинна стати стратегія розвитку сільської території, одним із завдань якої є визначення напрямів сприяння підвищенню економічної та соціальної ефективності використання людського капіталу та підвищення його якості. Доведено, що умови для розширеного відтворення людського капіталу сільських територій доцільно формувати на основі взаємодії таких елементів як, активізація підприємницького ресурсу; підвищення якості трудового потенціалу сільського населення; розвиток соціальної інфраструктури, а також виробничої та ринкової для малого бізнесу. Доведено необхідність опрацювання інструментів та заходів активізації відтворення людського капіталу з урахуванням показників досягнутого рівня його формування та використання, а також прогнозування їх зміни у регіональному аспекті й на рівні територіальної громади реалізувати які можливо на основі запропонованого методичного підходу щодо розрахунку індивідуальних і групових індексів. Визначено, що у перспективі можливий міграційний приріст сільського населення та підвищення тривалості життя при вирівнюванні заробітної плати в сільському господарстві порівняно з

іншими секторами економіки, а також незначне зниження чисельності найманих працівників господарств корпоративного сектору.

2. In the thesis, the theoretical generalization is made and the new decision of an important scientific problem concerning substantiation of bases and reproduction measures of the human capital of rural areas is offered. The category "human capital" is considered as inherited and acquired abilities of individuals, characterized by a set of knowledge, skills, abilities, health, culture, traditions, experience, the use of which is carried out in agriculture and other business activities, the functioning of the social sphere and environmental protection. It is substantiated that the human capital of rural areas as a complex category should be studied from the standpoint of social – rural areas – and economic nature. The characteristic features of the human capital of rural areas are systematized, which are actualized only in the conditions of the socio-economic and cultural environment. An indicator approach to the assessment of human capital in rural areas based on the calculation of individual and group indices of assessment of factors influencing its formation and use is proposed. The indicator approach allows to determine the degree of influence of factors on the formation and use of human capital in rural areas based on the ranking of individual regions, amalgamated territorial communities and allows to identify unrealized opportunities in these areas, as well as to predict their change in the future. Violations of the age structure of the population were revealed; the number of people of working age exceeds the number of young people; the number of women predominates in the sexual structure; the share of the working population decreases and the share of unemployed persons in the working population group increases accordingly. This situation causes the aging of the rural population, so even in an optimistic scenario of rural development, the working population will decrease, and the elderly – will increase, which in the future will not compensate for the loss of the working population. The dominance of rural employment in the private sector has been determined as well as the deterioration of its economic situation, the expansion of rural poverty, an increase in the share of the unemployed, a significant decrease in its employment in rural areas where land banks of agricultural holdings were formed, reduction of employment in social sectors villages, etc. The socio-economic conditions for the reproduction of human capital in rural areas are systematized: maintaining the priority of agricultural production and the rural economy; improving the quality of its reproduction, which is determined by the ability of local governments to form public-private partnerships with the rural population; optimization of the network of medical and educational institutions in rural areas, low rates of development of social and engineering infrastructure of rural areas; growth of differentiation of the rural population by income level and quality of life; the transition to innovative technologies in agricultural production and the development of agricultural holdings leads to a steady reduction in employment of the rural population and a decrease in its total real income; increasing the level of self-employment of the rural population; the outflow of the rural population is associated with the "washing out" of the entrepreneurially active population and the decline in the quality of human capital; increasing social tension, which causes the deformation of the reproductive dynamics. It is substantiated that the main document regulating promising areas of human capital development in rural areas should be the strategy of rural development, one of the tasks of which is to identify areas to improve economic and social efficiency of human capital and its quality. It is proved that the conditions for the expanded reproduction of human capital in rural areas should be formed on the basis of the interaction of such elements as the activation of entrepreneurial resources; improving the quality of labor potential of the rural population; development of social infrastructure, as well as production and market for small businesses. The necessity of elaboration of tools and measures to intensify the reproduction of human capital taking into account the indicators of the achieved level of its formation and use is proved, as well as forecasting their change in the regional aspect and at the territorial community level that can be realized based on the proposed methodological approach. It is determined that in the future there may be a migratory increase in the rural population and increased life expectancy with equalization of wages in agriculture compared to other sectors of the economy, as well as a slight decrease in the number of employees in the corporate sector.

### Державний реєстраційний номер ДіР:

### Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

**Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:**

**Підсумки дослідження:**

**Публікації:**

**Наукова (науково-технічна) продукція:**

**Соціально-економічна спрямованість:**

**Охоронні документи на ОПІВ:**

**Впровадження результатів дисертації:**

**Зв'язок з науковими темами:**

## VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Гринчук Юлія Сергіївна
2. Grynchuk Yuliia Serhiivna

**Кваліфікація:** д. е. н., 08.00.04

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

**Офіційні опоненти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Гончаренко Ірина Василівна
2. Honcharenko Iryna Vasylivna

**Кваліфікація:** д.е.н., 08.00.05

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Михайлова Любов Іванівна

2. Mykhailova Liubov Ivanivna

**Кваліфікація:** д.е.н., 08.07.02

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

**Рецензенти**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Свиноус Іван Вікторович

2. Svynous Ivan Viktorovych

**Кваліфікація:** д.е.н., 08.00.04

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Понедільчук Тетяна Василівна

2. Ponedilchuk Tetiana Vasylivna

**Кваліфікація:** к. е. н., 08.00.01

**Ідентифікатор ORCID ID:** Не застосовується

**Додаткова інформація:**

**Повне найменування юридичної особи:**

**Код за ЄДРПОУ:**

**Місцезнаходження:**

**Форма власності:**

**Сфера управління:**

**Ідентифікатор ROR:** Не застосовується

## VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради** Паска Ігор Миколайович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні** Паска Ігор Миколайович

**Відповідальний за підготовку облікових документів**

**Реєстратор**

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності** Юрченко Т.А.